

Grönbok: Den europeiska arbetskraften inom vården

Sammanfattning

I utlåtandet behandlas Europeiska kommissionens grönbok Den europeiska arbetskraften inom vården, KOM(2008) 725.

Grönboken har som ambition att så precist som möjligt beskriva de utmaningar som EU:s hälso- och sjukvårdspersonal står inför och som är gemensamma för alla medlemsländer. Ett annat syfte är att skapa debatt om dessa frågor inom EU.

I utlåtandet finns en motivreservation (s, v, mp).

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Ärendet och dess beredning	4
Grönbokens huvudsakliga innehåll	5
Utskottets granskning	7
Reservation	9
Utlåtande om kommissionens grönbok Den europeiska arbetskraften inom vården – motiveringen (s, v, mp)	9
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	10

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Utlåtande om kommissionens grönbok Den europeiska arbetskraften inom vården

Riksdagen lägger utlåtande 2008/09:SoU18 till handlingarna.

Reservation (s, v, mp) – motiveringen

Stockholm den 26 februari 2009

På socialutskottets vägnar

Kenneth Johansson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Kenneth Johansson (c), Ylva Johansson (s), Cecilia Widegren (m), Magdalena Andersson (m), Christer Engelhardt (s), Lars U Granberg (s), Tobias Krantz (fp), Jan R Andersson (m), Lennart Axelsson (s), Margareta B Kjellin (m), Elina Linna (v), Catharina Bråkenhielm (s), Maria Kornevik Jakobsson (c), Thomas Nihlén (mp), Per Svedberg (s), Mikael Cederbratt (m) och Rosita Runegrund (kd).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Kammaren har den 14 januari 2009 hänvisat Europeiska kommissionens grönbok Den europeiska arbetskraften inom vården, KOM(2008) 725, till socialutskottet. Regeringens faktapromemoria Grönbok: Den europeiska arbetskraften inom vården (2008/09:FPM62) hänvisades till socialutskottet den 20 januari 2009.

Europeiska kommissionen har uppmanat alla intresserade organisationer att lämna in synpunkter på frågorna i grönboken senast den 31 mars 2009.

Grönbokens huvudsakliga innehåll

Bakgrund

Bakgrunden till grönboken finns i Europeiska kommissionens hälso- och sjukvårdsstrategi som antogs i oktober 2007 och som offentliggjordes i vitboken "Tillsammans för hälsa". I denna vitbok föreslås en ny strategi för hur EU ska ta itu med utmaningar som bl.a. hot mot hälsan, pandemier, bördan av livsstilsrelaterade sjukdomar, ojämlik fördelning och klimatförändring i ett utvidgat EU med 27 medlemsstater¹. Syftet med strategin är att verka för god hälsa i ett åldrande Europa genom att främja god hälsa under hela livet, skydda medborgarna från hot mot hälsan och stödja dynamiska hälso- och sjukvårdssystem och ny teknik.

Syftet med den nu aktuella grönboken är att så noggrant som möjligt beskriva de gemensamma utmaningar som gäller EU:s arbetskraft inom vården. Som exempel nämns demografi (åldrande befolkning i allmänhet och åldrande arbetskraft inom vården), låg attraktivitet för arbeten inom vård och omsorg för den yngre generationen samt den ojämna rörligheten inom EU. Ett annat syfte med grönboken är att fastställa var kommissionen tror att man kan göra ytterligare insatser och starta en debatt om detta.

Faktorer som påverkar EU-arbetskraften inom vården

I grönboken behandlas olika faktorer som påverkar arbetskraften inom vården samt de viktigaste frågorna som måste tas upp.

Följande områden belyses särskilt i grönboken:

- demografi och främjandet av långsiktig tillgång till arbetskraft inom vården
- kapacitet inom folkhälsan
- utbildning
- rörlighet för vårdpersonal inom EU
- global migration av arbetskraften inom hälso- och sjukvård.

Kommissionen föreslår en rad möjliga områden för åtgärder under varje avsnitt, bl.a. att

- bedöma nivåerna på utgifter för vårdpersonal
- ge vårdpersonalen bättre arbetsförhållanden
- se till att den tillgängliga vårdpersonalen används på ett mer effektivt sätt
- förstärka kapaciteten för förebyggande undersökningar, hälsofrämjande och förebyggande av sjukdomar
- fokusera på fortbildning av vårdpersonal
- tillhandahålla ledarutbildning för vårdpersonal

¹ Jfr socialutskottets utlåtande 2007/08:SoU10 Hälsostrategi för EU 2008–2013.

- främja bilaterala avtal mellan medlemsstaterna för att utnyttja eventuella överskott på läkare och sjuksköterskor
- stödja Världshälsoorganisationen i arbetet med en global uppförandekod för etisk rekrytering.

Effekterna av ny teknik

I grönboken anges att framsteg inom hälso- och sjukvård beror på vetenskapliga och tekniska framsteg. Ny teknik påverkar det som kan åstadkommas och hur vården organiseras och tillhandahålls. Införandet av ny teknik kräver att vårdpersonalen får den fortbildning den behöver.

Som möjliga åtgärder föreslår kommissionen bl.a. att man ska se till att det finns lämplig utbildning för vårdpersonalen så att ny teknik kan utnyttjas på bästa sätt och att man ska uppmuntra användning av ny informationsteknik.

Egenföretagare inom vården

En del inom vården, t.ex. läkare, psykologer, tandläkare, fotvårdsspecialister, sjukgymnaster och arbetsterapeuter, arbetar som egenföretagare med egna mottagningar eller medicinska centrum och anställer egen personal. I grönboken anges att Kommissionens åtgärder för att förbättra företagarmiljön i Europa och stödja och uppmuntra företagandet har inverkan på denna verksamhet.

Som möjliga åtgärder föreslår kommissionen bl.a. att fler företagare ska uppmuntras att ge sig in i vårdsektorn för att förbättra planeringen av vården och skapa nya arbetstillfällen och att man ska undersöka vilka hinder som finns för eget företagande i vårdsektorn.

Sammanhållningspolitiken

Utvecklingen av EU:s vårdarbetskraft är också kopplad till sammanhållningspolitiken. Enligt den gällande rättsliga ramen kan strukturfonderna användas till utveckling av vårdpersonal. Gemenskapens strategiska riktlinjer för sammanhållning, där man fastställer prioriteringarna för strukturfonderna 2007–2013, innehåller ett avsnitt med målet att ”hjälpa till att behålla en frisk arbetskraft”. Som möjliga åtgärder föreslår kommissionen att strukturfonderna ska användas mer för att utbilda och omskola vårdpersonal samt att användningen av strukturfonderna till infrastruktur för att förbättra vårdpersonalens arbetsförhållanden ska öka.

Utskottets granskning

Faktapromemorian

Regeringen har utarbetat en faktapromemoria (2008/09:FPM62) med anledning av grönboken.

Enligt promemorian välkomnar regeringen kommissionens offentliga samråd på området och anser att en diskussion inom gemenskapen om hur man kan och bör hantera de utmaningar som grönboken tar upp kan vara värdefull.

Subsidiaritetsprincipen

Enligt regeringens faktapromemoria finns det i nuläget inte skäl att gå in på subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna eftersom grönboken endast avser att inhämta intressenternas synpunkter på presenterade idéer om möjliga områden för åtgärder. Utskottet delar denna bedömning.

Utskottets ställningstagande

EU-kommissionen har lagt fram en grönbok om den europeiska arbetskraften inom vården. Grönboken har som ambition att så precist som möjligt beskriva de utmaningar som EU:s hälso- och sjukvårdspersonal står inför och som är gemensamma för alla medlemsländer. Anledningen till att grönboken har tagits fram är att få ett bättre underlag för att bedöma vad som kan göras på EU-nivå för att bistå dem som ansvarar för att ge sjukvård att hantera dessa framtida problem. Ett annat syfte är att skapa debatt om dessa frågor inom EU.

Utskottet anser att det är positivt med samarbete på EU-nivå inom hälso- och sjukvårdsområdet, under förutsättning att det sker med beaktande av subsidiaritetsprincipen och det nationella ansvaret för att ge och organisera hälso- och sjukvårdstjänster. Initiativ på EU-nivå bör endast tas i frågor som har en gränsöverskridande problematik och som bidrar till ett positivt utbyte av goda erfarenheter.

En rad utmaningar och förslag på åtgärder tas upp i den nu aktuella grönboken. Utskottet välkomnar initiativet till diskussion på området. Utskottet vill särskilt betona frågan om rörlighet för vårdpersonalen inom EU samt medborgarnas rätt till hälso- och sjukvård i andra medlemsstater. Det föreslagna direktivet om tillämpningen av patienträttigheter för gränsöverskridande hälso- och sjukvård är en viktig del i detta arbete (jfr KOM (2008) 414 och fakta-PM 2007/08:FPM134). Direktivet väntas underlätta för enskilda som söker vård i annat EU-land genom att reglerna blir tydligare och att patienter får ökad information och vägledning om de villkor som gäller vid gränsöverskridande vård. Därigenom stärks patientens ställning och möjlighet att hävda sina rättigheter enligt EG-fördraget. Större möjligheter för patienter att få tillgång till vård kan även stärka förutsätt-

ningarna för enskilda tjänsteutövares verksamheter, vilket kan bidra till att utveckla denna viktiga del av den svenska och den europeiska tjänstesektorn. Utskottet noterar att denna fråga prioriteras av det nuvarande tjeckiska ordförandeskapet i EU.

Utskottet anser även att det vore betydelsefullt att inom ramen för det fortsatta arbetet undersöka vilka hinder det finns för eget företagande inom hälso- och sjukvårdsektorn.

Reservation

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

Utlåtande om kommissionens grönbok Den europeiska arbetskraften inom vården – motiveringen (s, v, mp)

av Ylva Johansson (s), Christer Engelhardt (s), Lars U Granberg (s), Lenart Axelsson (s), Elina Linna (v), Catharina Bråkenhielm (s), Thomas Nihlén (mp) och Per Svedberg (s).

Ställningstagande

Vi anser att det är positivt med samarbete på EU-nivå i olika hälsofrågor, under förutsättning att det sker med beaktande av subsidiaritetsprincipen och det nationella ansvaret för att ge och organisera hälso- och sjukvårdstjänster.

I den nu aktuella grönboken behandlas en rad gemensamma utmaningar som gäller den europeiska arbetskraften inom vården. Vi vill särskilt betona tre av dessa inom ramen för det fortsatta arbetet.

- De utmaningar som relateras till demografi och främjandet av långsiktig tillgång till arbetskraft inom vården. Kvinnors ställning på arbetsmarknaden – som betonas i Lissabonstrategin samt i färdplanen för jämställdhet – är här av betydelse.
- De utmaningar som relateras till folkhälsan. Enligt vår mening är det bl.a. viktigt att ta itu med ojämlikhet i samband med hälso- och sjukvård och att möta sårbara gruppers behov. Arbetet med den sociala agendan, som ska främja den sociala dimensionen i Lissabonstrategin, är av betydelse i detta sammanhang.
- De utmaningar som relateras till rörligheten för vårdpersonalen inom EU, däribland utbildning och rekrytering av vårdpersonal.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

EU-kommissionens grönbok Den europeiska arbetskraften inom vården,
KOM(2008) 725.